

اداره کل امور عشایر فارس

سیمای عمومی و عشایری شهرستان فسا و استهبان

تهیه و تدوین:

اداره برنامه ریزی و فناوری اطلاعات

واحد آمار و برنامه ریزی

زمستان ۱۴۰۱

«فهرست مطالب»

صفحه

عنوان

۱ ۱-مقدمه
۲ ۲-سیمای شهرستان فسا و استهبان

سازمان امور عشایر ایران

استان فارس با دارابودن تنوع اقلیمی گرمسیری و سردسیری، موجب سازگاری و شکل‌گیری بزرگترین جامعه عشایری کشور در این استان شده است. بطوریکه از ۸/۵ میلیون هکتار عرصه‌های قابل تعلیف استان، حدود ۵/۷ میلیون هکتار آن (۶۷ درصد) قلمرو زیست‌عشایر محسوب می‌گردد. عشایر استان با جمعیت قشلاقی ۱۴۷.۸۲۱ نفر و ۲۷.۲۷۹ خانوار (جمعیت بیلاقی ۱۳۲.۲۷۲ نفر و ۲۴.۷۲۰ خانوار)، در قالب سه ایل قشقایی (حدود ۵۰ درصد)، ایل خمسه (حدود ۲۶ درصد)، ایل لر (ممسنی و بویراحمد در حدود ۱۳ درصد) و ۸ طایفه مستقل جشنی و چهارراهی، کوه‌آتش (جبل‌نارویه)، کهمره سرخی، کهمره نودان، کهمره جروق، متفرقه محلی داراب و متفرقه محلی فیروزآباد در محدوده این استان به فعالیت دامداری مشغول هستند. جامعه عشایر استان یک جامعه جوان بوده که درصد جمعیت جوان با دامنه سنی ۱۸-۳۵ سال آن، حدود ۴۵ درصد کل جمعیت عشایر استان می‌باشد. از جمعیت ۴.۸۵۱.۲۷۴ نفری استان براساس سرشماری سال ۱۳۹۵، جامعه‌ی عشایر، حدود ۳/۰۴۷ درصد از جمعیت استان را به عنوان جامعه سوم استان و قطب عشایری کشور، بخود اختصاص داده است (مرکز آمار ایران، ۱۴۰۰).

زندگی عشایری نماد "اقتصاد مقاومتی" و نمونه بارز "تولید کالای ایرانی" است و این جامعه به علت زندگی در حدود ۶۷ درصد عرصه‌های مرتعی استان فارس، حافظان اصلی منابع طبیعی و محیط زیست استان و به نوعی نماد "جامعه سبز" بوده و به علت توانمندی تولیدی آنها، در "امنیت غذایی و معیشت پایدار" ملی و استانی نقش بی‌بدیلی دارند.

عشایر فارس با حضور در ۱۲۴۱ استقرارگاه عشایری^۱ استان (نقشه ۱) (شامل مناطق عشایری و کانونهای توسعه اسکان)، حافظان امنیت سرزمینی و نقش پدافند غیرعامل ویژه‌ای دارند که می‌بایست در برنامه‌ریزی‌های استانی و ملی، به این جایگاه آنها توجه ویژه گردد.

به منظور ایجاد درک مشترک از عنوان و کلمه عشایر^۲، در آیین‌نامه ساماندهی عشایر، جامعه عشایر با ۳ ویژگی ساخت اجتماعی قبیله‌ای، اتکای معاش به دامداری و شیوه زندگی شبانی مبتنی بر کوچ، معرفی شده است. براین اساس، عشایر به لحاظ داشتن پروانه چرا یا سامان عرف مرتعی در بیلاق و قشلاق و همراهی اعضای خانواده با سرپرست خانواده، به ۴ تیپ مختلف دسته‌بندی می‌شوند:

۱) عشایر کوچنده،

۲) عشایر نیمه‌کوچنده،

۳) رمه‌گردان (شیوه عشایری مختابادی در شمال کشور) و

۴) عشایر اسکان یافته‌ی دارای پروانه چرا به نام فرد (مثل عشایر عرب خوزستان)

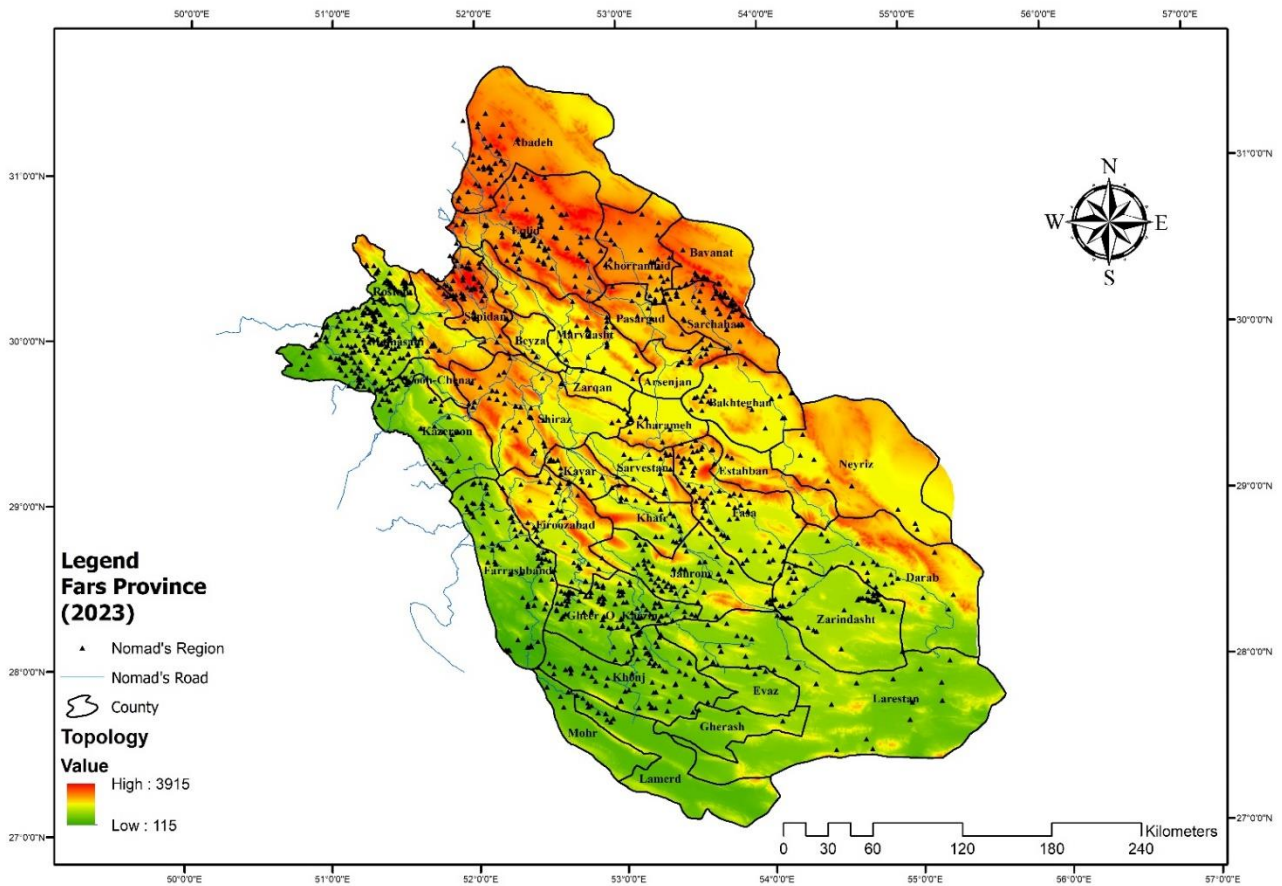
^۱ یورد عشایری: به هر یک از مکانهای عرفی در هر منطقه عشایری که هر خانوار عشایری در آن موقعیت سکونت می‌یابند. یورد معادل هر یک از ساختمان‌های موجود در یک محله در ساختار روستا یا شهر است.

منطقه عشایری: به بخشی از یک سامان عرفی عشایر گفته می‌شود که گروهی از عشایر، با ویژگی‌های مشترک مثل ساختاری ایلی، مرتع و ... در فصل بیلاق یا قشلاق به صورت موقت در آن سکونت می‌یابند. منطقه عشایری معادل کلمه محله در ساختار روستا یا شهر است.

استقرارگاه عشایری: به مجموع مناطق عشایری و کانونهای توسعه اسکان هدایتی و خودجوش استقرارگاه عشایری گفته می‌شود.

سامان عرفی عشایری: سامان عرفی به محدوده‌ای از اراضی مرتعی اطلاق می‌شود که از گذشته مورد بهره‌برداری تعداد مشخصی از خانوارهای عشایر قرار گرفته و عرفاً دارای حق بهره‌برداری از آن می‌باشند.

سامانه عشایری: به محدوده‌ای که در برگزیده چند سامان عرفی باشد گفته می‌شود. گنجایش مطلوب هر سامانه حدود ۵۰ خانوار و حداقل آن در شرایط استثنایی ۲۰ خانوار می‌باشد که این ظرفیت، امکان برنامه‌ریزی سامانه را همانند برنامه‌ریزی در واحد جغرافیایی مثل حوزه آبریز و واحدهای تقسیمات سیاسی مثل روستا مهیا می‌نماید.

نقشه ۱: پراکنش ۱۲۴۱ استقرارگاه عشایری در محدوده تقسیمات کشوری ۳۶ شهرستان استان فارس (واحد آمار اداره برنامه‌ریزی و فناوری اطلاعات، ۱۴۰۱)

۲- سیمای شهرستان فسا

شهرستان فسا به مساحت ۴۱۹۷ کیلومترمربع در شرق استان فارس و در امتداد ۵۴ درجه و ۱۵ دقیقه طول شرقی و ۲۹ درجه و ۲۵ دقیقه عرض شمالی نسبت به خط استوا قرار گرفته است. این شهرستان از شمال به شهرستان های شیراز و استهبان و از شرق به شهرستان های داراب و استهبان از جنوب به شهرستان جهرم از غرب به شهرستان های جهرم و کوار محدود می شود.

بر اساس آخرین تقسیمات کشوری این شهرستان دارای ۴ بخش، ۸ دهستان و ۴ نقطه شهری می باشد. شهرستان فسا از نظر آب و هوایی جزو مناطق معتدل و خشک می باشد. جمعیت این شهرستان بر اساس سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ برابر ۱۹۲۹۴۶ نفر بوده است. شهرستان فسا محل قشلاق و بیلاق بخشی از عشایر از ایل خمسه شامل طایفه عرب به تعداد ۶۷۷ خانوار می باشد. مساحت کل مراتع شهرستان فسا ۳۱۴۴۱۷ هکتار است که ۲۱۰۶۵۹/۳۹ هکتار آن متعلق به عشایر شهرستان است که مورد تعلیف ۷۵۱۴۰ رأس دام سبک می باشد. تعداد کانون توسعه هدایتی و حمایتی در این شهرستان به ترتیب ۲ و ۸ می باشد. تعداد ۲ شرکت تعاونی و ۸ باب فروشگاه عشایری در شهرستان در فصل قشلاق وجود دارد.

۳- سیمای شهرستان استهبان

مرکز این شهرستان شهر استهبان است. جمعیت این شهرستان بر طبق سرشماری سال ۱۳۹۵، برابر با ۶۸.۸۵۰ نفر بوده است. شهرستان استهبان از سرزمینهای شرق استان فارس است که شمال آن به نی ریز، جنوب آن به کوه‌های تودج (توده) و غرب آن به دشت رونیز و شرق آن به کوه‌های داراب و ایچ محدود می‌شود. شهرستان استهبان محل قشلاق بخشی از عشایر از ایل خمسه شامل طایفه عرب به تعداد ۳۴۷ خانوار می‌باشد. مساحت کل مراتع شهرستان استهبان ۸۰۲۷۸.۸ هکتار است که ۶۰۳۶۰ هکتار آن متعلق به عشایر شهرستان است که مورد تعلیف ۳۸۱۷۰ رأس دام سبک می‌باشد. تعداد کانون توسعه هدایتی در این شهرستان یک مورد می‌باشد.

جدول ۱: خلاصه مشخصات شهرستانهای فسا و استهبان

ردیف	مشخصات جامعه عشایری	شهرستان فسا	شهرستان استهبان
۱	ایلات	خمسه	خمسه
۲	طوایف	عرب	عرب
۳	خانوار کوچنده	۶۷۷	۳۴۷
۴	جمعیت (نفر)	۳۳۱۰	۱۶۹۲
۵	وسعت مراتع (هکتار)	۲۱۰۶۵۹/۳۹	۶۰۳۶۰
۶	تعداد دام (رأس)	۷۵۱۴۰	۳۸۱۷۰
۷	تعداد کانون های توسعه هدایتی	۳	۱
۸	تعداد کانون های توسعه حمایتی	۸	۰
۹	خانوار اسکان یافته	۳۶۹	۱۰۰
۱۰	تعداد شرکت های تعاونی عشایری	۲	-
۱۱	تعداد فروشگاه های عشایری	۸	-
۱۲	تعداد کامیون های تانکر آبرسانی سیار	۶	-
۱۳	تعداد تانکر ذخیره آب توزیع شده	۹۶۵	-
۱۴	تعداد اعضاء شورای اسلامی عشایری	۵۲	-
۱۵	میزان ایل راههای عشایری	۲۱۰	۹۴

سازمان امور عشایر ایران

